

De Verrader

Paul Beatty

De Verrader

Vertaald door Gerda Baardman en
Bart Gravendaal

2017 Prometheus Amsterdam

Voor Althea Amrik Wasow

Oorspronkelijke titel *The Sellout*

© 2015 Paul Beatty

© 2017 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus en Gerda Baardman
en Bart Gravendaal

Omslagontwerp DPS Design & Prepress Studio, naar een ontwerp van
Rodrigo Corral

Illustratie omslag/binnenwerk Matt Buck

Foto auteur Hannah Assouline

Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 3308 5

Proloog

Het is misschien moeilijk te geloven uit de mond van een zwarte man, maar ik heb nog nooit iets gestolen. Nooit de belasting getild of vals gespeeld bij het kaarten. Ben nooit zonder te betalen een bioscoop binnengeglipt en heb nooit verzuimd te veel gegeven wisselgeld uit onverschilligheid voor commercie en minimumloonverwachtingen aan de caissière in de supermarkt terug te geven. Ik heb nooit ergens ingebroken of een drankzaak overvallen. Ben nooit in een overvolle bus of metro gestapt, heb nooit plaatsgenomen op een zitplaats gereserveerd voor ouderen, mijn gigantische penis tevoorschijn gehaald en tot het bittere eind gemasturbeerd met een verdorven, maar toch wat beteuterde uitdrukking op mijn gezicht. Maar nu zit ik hier in het spelonkachtige gebouw van het Hooggerechtshof van de Verenigde Staten van Amerika terwijl mijn auto ironisch genoeg fout geparkeerd op Constitution Avenue staat en mijn handen kruiselings achter mijn rug geboeid zijn. Mijn zwijgrecht heb ik al lang verspeeld en vaarwelgezegd en ik zit in een dik gecapitonnerde stoel die net zoals dit land niet zo comfortabel is als hij eruitziet.

Ik ben gedagvaard middels een schreeuwerig uitzienende envelop waarop in grote reclamerode letters BELANGRIJK! was gestempeld en kan al sinds mijn aankomst in deze stad wel door de grond zakken.

‘Geachte heer,’ stond er in de brief.

‘Gefeliciteerd, u hebt misschien al gewonnen! Uw zaak is uit honderden appenzaken geselecteerd om door het Hooggerechtshof van de Verenigde Staten van Amerika te worden behandeld. Een grote eer! Wij raden u aan twee uur voor aanvang aanwezig te zijn voor de hoorzitting die maandagochtend 19 maart om 10.00 uur zal plaatsvinden in het jaar onzes Heren...’ De brief besloot met een routebeschrijving vanaf het vliegveld, het station en de I-95, benevens een aantal uit te knippen waardebonnen voor verschillende bezienswaardigheden, restaurants, B&B’s en dergelijke. Hij was niet ondertekend en eindigde eenvoudig met

Hoogachtend,

het Hooggerechtshof van de Verenigde Staten van Amerika

Het was de bedoeling dat Washington DC met zijn brede straten, verwarrende rotondes, marmeren beelden, Dorische zuilen en gewelven op het oude Rome leek (als de straten van het oude Rome tenminste bezaaid waren geweest met dakloze zwarten, bomhonden, toeristenbussen en kersenbloesemblaadjes). Gisterenmiddag waagde ik me als een soort Ethiopiër op sandalen uit de diepste rimboe van Los Angeles buiten mijn hotel en sloot me aan bij de hadj van boerenkinkels in spijkerbroek die traag en vaderlandslievend langs de historische monumenten van het wereldrijk trok. Ik staarde vol ontzag naar het Lincoln-monument. Als ‘Honest Abe’ tot leven was gekomen en erin was geslaagd zich met zijn knokige, zeven meter lange gestalte van zijn troon te verheffen, wat zou hij dan hebben gezegd? Wat zou hij hebben gedaan? Zou hij zijn gaan breakdancen? Zou hij zijn gaan knikkeren aan de stoeprand? Zou hij de krant hebben gelezen en hebben gezien dat de Verenigde Staten die hij heeft gered waren verworpen tot een slecht functionerende plutocratie, dat de mensen die hij heeft bevrijd nu slaven van ritme, rap en woeker waren en dat zijn talenten zich tegenwoordig beter voor het basketbalveld zouden lenen dan voor het Witte Huis? Daar zou hij de bal terloops opvangen, vanaf de driepuntlijn een scherp schot lossen,

zijn pose even vasthouden en allerlei onzin roepen terwijl de bal door het net ging. ‘The Great Emancipator’, je kunt hem niet stoppen, alleen in bedwang proberen te houden.

Het mag dan ook geen verbazing wekken dat er in het Pentagon niets te doen valt, je kunt er alleen een oorlog beginnen. Toeristen mogen niet eens foto’s maken met het gebouw op de achtergrond, dus toen de in matrozenpak uitgedoste familie van vier generaties marineveteranen me een wegwerpcamera toestopte met het verzoek hen op een afstand te volgen om hen stiekem te fotograferen terwijl ze in de houding sprongen, salueerden of om onduidelijke redenen vredestekens maakten, was ik graag bereid mijn land te dienen. In het National Mall Park vond een eenpersoons *March on Washington* plaats. Een witte jongen lag in zijn eentje in het gras zo met het perspectief te klooiën dat het Washington Monument in de verte zich op de foto als een kolossale, puntige, blanke stijve pik uit zijn opengeritste broek leek te verheffen. Hij grapte met voorbijgangers en glimlachte in hun telefooncamera’s terwijl hij zijn trucfotografische priapisme streedde.

In de dierentuin stond ik voor de apenkooi en hoorde een vrouw zich verwonderen over het ‘presidentiële’ voorkomen van de honderdtachtig kilo zware gorilla die wijdbeens gezeten op een dikke, gekloofde eikentak zijn gekooide kroost in de gaten hield. Toen haar vriend met zijn vinger op het informatiebord tikte en haar erop wees dat de ‘presidentiële’ zilverrug toevallig ook nog Baraka heette, lachte de vrouw voluit, totdat ze mij zag, die andere gorilla van honderdtachtig kilo, die net iets in zijn mond stak wat het laatste stukje van een grote ijslolly of een Chiquita-banaan zou kunnen zijn. Vervolgens begon ze ontroostbaar te huilen en verontschuldigde zich omdat ze haar mening had gezegd en omdat ik bestond. ‘Sommige van mijn beste vrienden zijn apen,’ zei ze per ongeluk. Nu was het mijn beurt om te lachen. Ik begreep waar het bij haar om draaide. Deze hele stad is één grote freudiaanse verspreking, een betonnen stijve pik voor al Amerika’s daden en wandaden. Slavernij? Amerikaans imperialisme? *Laverne & Shirley*? Werkeloos toekijken terwijl Duits-

land alle Europese Joden probeerde te vermoorden? Daarom zijn sommige van mijn beste vrienden het Museum van Afrikaanse Kunst, het Holocaust Museum, het Museum van de Native American, het Nationale Museum voor Vrouwen in de Beeldende Kunst. Bovendien, ik zeg het maar even, is de dochter van mijn zus met een orang-oetan getrouwd.

Je hoeft maar een dagje door Georgetown en Chinatown te lopen. Slenter wat langs het Witte Huis, het Phoenix House, het Blair House en het plaatselijke drugspand, en de boodschap wordt overduidelijk. Of het nu het oude Rome is of het hedendaagse Amerika, je bent of burger of slaaf. Leeuw of Jood. Schuldig of onschuldig. Op je gemak of niet. Bemiddeld of onbemiddeld. En hier, in het Hoogerechtshof van de Verenigde Staten van Amerika, mag ik doodvallen als ik tussen de handboeien en de glibberige leren bekleding van de stoel kans zie mijn reet ervan te weerhouden oneervol op de vloer te belanden zonder achterover te leunen totdat ik onderuitzak in een hoek die weinig verschilt van de nonchalante houding in een arrestantenlokaal en die de grens van minachting voor de rechtbank beslist ver overschrijdt.

Met sleutels die rinkelen als arrenbellen komt de parketwacht de zaal in gemarcheerd als een karloos stel borstelige Clydesdale-paarden tussen de disselbomen van hun gedeelde liefde voor God en vaderland. De voorste knol, een vrouw als een fiere Budweiser met een veelkleurige sjerp vol tekst als een regenboog schuin over haar borst, tikt tegen de achterkant van mijn stoel. Ze wil dat ik rechtop ga zitten, maar als notoir ongehoorzame burger zak ik opstandig verder onderuit in de stoel totdat mijn onbeholpen geweldloos verzet pijnlijk eindigt doordat ik met mijn kont op de vloer plof. Haar handboeisleutel bungelt in mijn gezicht als ze me met een forse, onbehaarde arm overeind hijst en mijn stoel zo dicht tegen de tafel schuift dat ik de weerspiegeling van mijn pak en stropdas in de glimmende, citroenfrisse roodbruine lak zie. Ik heb nooit eerder een pak aangehad en de man die het me verkocht zei: 'U zult zien hoe goed het u staat. Dat garandeer ik.' Maar het gezicht dat me vanuit de tafel aan-

staart, ziet er net zo uit als dat van iedere zwarte man in pak en met cornrows, dreadlocks, kale kop of keurige afro wiens naam je niet kent en wiens gezicht je niet herkent – als een crimineel.

‘Als je er goed uitziet, voel je je ook goed,’ beloofde de verkoper nog. Garandeerde hij zelfs. Dus als ik weer thuis ben ga ik mijn 129 dollar terugvragen, want ik vind het helemaal niet goed staan. Ik voel me ook niet goed. Ik voel me net als mijn pak – goedkoop, jekkerig en genaaid.

De meeste popo’s verwachten een bedankje. Of ze je nu de weg hebben gewezen naar het postkantoor, je op de achterbank van een politiewagen hebben afgetuigd of, zoals in mijn geval, je van je handboeien hebben bevrijd, je wiet en je drugsattributen hebben teruggegeven en je hebben voorzien van de traditionele ganzenveren pen van het Hooggerechtshof. Maar deze had een blik van medelijden, al sinds vanochtend, toen zij en haar posse me boven aan de veelgeroemde vierenveertigste traprede van het Hooggerechtshof opwachtten. Onder het timpaan waarin stond gebeiteld dat iedereen voor de wet gelijk is, stonden ze schouder aan schouder met half toegeknepen ogen tegen de ochtendzou en in windjacks die met kersenbloesem waren bespikkeld alsof ze roos hadden, en versperden me de toegang tot het gebouw. We wisten allemaal dat het een schertsvertoning was, zinloos machtsvertoon van de staat als het toch al te laat was. De enige die niet van de grap op de hoogte was, was de cockerspaniël. Hij sleepte zijn intrekbare hondenriem achter zich aan en sprong op me af, besnuffelde opgewonden mijn schoenen en broekspijpen, duwde zijn natte, met snotkorsten bedekte neus in mijn kruis en ging vervolgens gehoorzaam en met zijn trots tegen de grond bonkende staart naast me zitten. Ik ben beschuldigd van een zo gruwelijke misdaad, dat mij aanhouden wegens het bezit van marihuana op staatseigendom net zo iets zou zijn als Hitler oppakken wegens verdacht rondhangen of een multinational zoals British Petroleum wegens het gooien van afval op de openbare weg na vijftig jaar ontploffende raffinaderijen, bodemvervuiling, gifuitstoot en een schaamteloos achterbakse reclamecampagne. Dus ik leeg mijn pijp

met twee luide kloppen op de mahoniehouten tafel. Veeg en blaas de korrels gomhars op de vloer, stop de pijp met eigen teelt en dan, als de commandant van het vuurpeloton die een deserteur zijn laatste vuurtje geeft, flitst de damessmeris hoffelijk haar bic tevoorschijn en knipt hem aan. Ik weiger de blinddoek en neem de heerlijkste haal die ooit in de geschiedenis van het blowen is genomen. Bel alle etnisch geprofileerde, abortus geweigerde, vlag verbrandende gebruikmakers van het Vijfde Amendement en zeg dat ze een nieuw onderzoek moeten eisen, want ik ben stoned aan het worden in het hoogste gerechtshof van het land. De ambtenaren staren me verbaasd aan. Ik ben de aap van Scopes, de vleesgeworden ontbrekende schakel in de evolutie van de Afro-Amerikaanse jurisprudentie. Ik hoor de cockerspaniël in de gang zachtjes janken en aan de deur krabbelen als ik een rookpluim ter grootte van de paddenstoelwolk van een atoombom in de gezichten rondom de gigantische friezen aan het plafond blaas. Hammoerabi, Mozes, Salomo – die geaderde Spaans marmeren aanroepingen van democratie en fair play –, Mohammed, Napoleon, Karel de Grote en een gepolijste, in toga gehulde corpbal uit de Griekse Oudheid staan boven me en werpen me bestraffende stenen blikken toe. Ik vraag me af of ze met dezelfde minachting naar de Scottsboro Boys of Al Gore Jr. hebben gekeken.

Alleen Confucius is wel chill. Dat coole satijnen Chinese gewaad met die wijde mouwen, die kungfuschoenen, die Shaolin Shifu-baard en -snor. Ik houd mijn pijp omhoog en bied hem een trekje aan; de langste reis begint met één hijs...

‘Die shit over de “langste reis” is van Lao Zi,’ zegt hij.

‘Voor mij klinken al die dichter-filosofen hetzelfde,’ zeg ik.

Het is wel kicken om de laatste te zijn in die lange reeks mijlpalen in rasgerelateerde zaken. Waarschijnlijk liggen straks de rechts-historici en de cultureel paleontologen met elkaar overhoop over mijn plaats op de historische tijdlijn. Dan maken ze een koolstofdatering van mijn pijp om vast te stellen of ik een directe afstammeling van Dred Scott ben, dat gekleurde raadsel, als slaaf in een vrije staat mans genoeg voor zijn vrouw en kinderen, mans genoeg om zijn

vrijheid op te eisen bij zijn meester, maar niet mens genoeg voor de Grondwet omdat hij in de ogen van de rechtbank niets meer was dan een bezit, een zwarte tweevoeter ‘die geen rechten heeft die een blanke behoeft te respecteren’. Ze zullen zich in de jurisprudentie verdiepen, het oude vellum bestuderen en proberen vast te stellen of met dit vonnis de uitspraak in de zaak-Plessy vs. Ferguson wordt bevestigd of vernietigd. Ze zullen de plantages, de achterstandswijken en de paleizen van positieve discriminatie in de verkavelde voorsteden uitkammen, in achtertuinen naar resten van het discriminatieverleden in gefossiliseerde dobbel- en dominostenen graven, het stof van in dikke wetboeken begraven versteende rechten en akten af blazen en mij tot ‘onvoorzien hiphopgeneratieprecedent’ verklaren in de geest van Luther ‘Luke Skywalker’ Campbell, de rapper met het spleetje tussen zijn tanden die vocht voor zijn recht om te feesten en de blanke te parodiëren zoals die dat jarenlang met ons heeft gedaan. Maar als ik aan de andere kant van de beklagdenbank had gestaan, dan had ik de vulpen uit de hand van opperrechter Rehnquist gegrist en die ene afwijkende mening opgeschreven waarin expliciet wordt verklaard dat ‘een halfgare rapper wiens bekendste nummer “Ik ben zo geil” is, geen rechten bezit die een blanke of elke willekeurige andere b-boy die zijn suède Puma’s waard is, dient te respecteren’.

De rook brandt in mijn keel. ‘Voor de wet is iedereen gelijk!’ roep ik tegen niemand in het bijzonder, wat wel iets zegt over het THC-gehalte van de wiet en mijn fragiele conditie. In buurten zoals die waar ik ben opgegroeid – arm in de praktijk, maar rijk in retoriek – hebben de homies een gezegde: ‘Ik word liever beoordeeld door twaalf mensen dan weggedragen door zes.’ Het is een maxime dat vaak terugkomt in raptaksten, een wanhopig kiezen uit twee kwaden, een algoritme dat oppervlakkig bezien over vertrouwen in het systeem gaat, maar in werkelijkheid betekent: schiet als eerste, vertrouw op je pro-Deoadvocaat en wees dankbaar dat je nog gezond bent. Ik ben niet zo heel streetwise, maar bij mijn weten kun je daartegen niet in hoger beroep. Ik heb nog nooit een arbeider in de win-

kel op de hoek een slok bier zien nemen met de woorden: 'Ik word liever beoordeeld door negen, dan aan arbitrage onderworpen door één.' Mensen hebben hun leven gegeven om iets mee te krijgen van die gelijkheid voor de wet waarvan de gevel van dit gebouw zo opgewekt kond doet, maar schuldig of onschuldig, de meeste verdachten komen nooit zover. Hun hoger beroep strekt zelden verder dan een moeder die met betraande ogen Onze-Lieve-Heer aanroept om genade of een grootmoeder die een tweede hypotheek op haar huis neemt. En als ik in zulke kretten zou geloven, dan zou ik moeten zeggen dat ik meer dan mijn portie gerechtigheid heb gehad, maar ik geloof er niet in. Als mensen de behoefte voelen een gebouw of gevangenkamp op te sieren met een 'Arbeit Macht Frei', een 'Grootste Kleine Stadje ter Wereld' of 'Het Fijnste Plekje op Aarde', dan is dat een teken van onzekerheid, een gekunsteld excuus om onze beperkte ruimte en tijd in beslag te nemen. Ooit in Reno, Nevada geweest? Dat is het Kloterigste Kleine Stadje ter Wereld, en als Disneyland inderdaad het Fijnste Plekje op Aarde was, dan zou je dat eerder geheimhouden of gratis toegankelijk maken in plaats van een entree te heffen ter hoogte van het gemiddelde jaarinkomen per hoofd van de bevolking van een klein Sub-Saharaans Afrikaans landje zoals Detroit.

Dat heb ik niet altijd zo gevoeld. In mijn jeugd dacht ik dat alle problemen van zwart Amerika konden worden opgelost als we maar een motto hadden. Een kernachtig 'Liberté, égalité, fraternité' dat we boven piepende smeedijzers toegangspoorten konden hangen en op wandkleden aan keukenmuren en op officiële vaandels borduren. Het zou, net als de meeste Afro-Amerikaanse folklore en kapsels, eenvoudig maar diepzinnig moeten zijn. Edel, maar toch egalitair. Een visitekaartje voor een heel ras dat oppervlakkig bezien rasloos was, maar waarvan ingewijden toch wel stilletjes wisten dat het uitermate zwart was. Ik weet niet waar jonge gasten dergelijke ideeën vandaan halen, maar als al je vrienden hun ouders bij de voornaam noemen, dan is er een gevoel dat er iets niet helemaal in orde is. En zou het in deze tijd van constante razernij en crisis niet fijn zijn als

gebroken zwarte gezinnen gezamenlijk rond het haardvuur konden zitten, starend naar de schouw, en troost vonden in de verheffende woorden op liefdevol met de hand vervaardigde gedenkplaten of gouden munten in beperkte oplage, 's avonds laat tijdens een informeel gekocht met een creditcard die allang over zijn limiet was?

Andere etnische bevolkingsgroepen hebben een motto. 'Onoverwonnen en onoverwinnelijk' is het visitekaartje van de Chickasaw-natie, hoewel dat niet opgaat voor de speeltafels in het casino of voor degenen die in de Amerikaanse burgeroorlog aan de zijde van de *Confederates* hebben gevochten. *Allahu Akbar. Shikata ga nai. Nie wieder. Harvard class of '96. To Protect and to Serve.* Dat zijn meer dan routineuze begroetingen of afgezaagde gezegdes. Het zijn codes die nieuw elan geven. Taalkundige *chi* die de levenskracht versterkt en ons met gelijkgestemde, gelijkgekleurde, gelijkgeschoeide mensen verbindt. Wat zeggen ze ook alweer in het Middellandse Zeegebied? *Una faccia, una razza.* Eén gezicht, één ras. Elk ras heeft een motto. Geloof je me niet? Ken je die gast met dat donkere haar, van personeelszaken? Die zich gedraagt als een blanke en praat als een blanke, maar aan wie iets niet helemaal klopt? Zoek hem eens op. Vraag hem waarom Mexicaanse keepers zo roekeloos spelen en of het eten van het tacostalletje buiten wel echt veilig is. Doe maar. Vraag maar. Jut hem op. Wrijf over de achterkant van zijn platte *indio*-kop en kijk maar of hij zich niet omdraait met de *pronunciamento* ¡*Por La Raza – todo!* ¡*Fuera de La Raza – nada!* (Voor het ras – alles! Buiten het ras – niets!)

Toen ik tien was, bracht ik een lange nacht behaaglijk onder mijn dekbed door met Funshine Bear, die met zijn schuimig ondoorgrondelijke taalgevoel en zijn dogmatiek à la Harold Bloom, de meest geletterde van de Care Bears en mijn strengste criticus was. In de maffe duisternis van die kunstzijden *batcave* had hij met zijn korte, dikke, allesbehalve onbeweegbare gele voorpoten moeite om de zaklantaarn stil te houden terwijl we samen in minder dan acht woorden het zwarte ras probeerden te redden. Met inzet van mijn thuis geleerde Latijn hoestte ik een motto op en duwde dat vervolgens ter goedkeu-

ring onder zijn hartvormige plastic neus. Van mijn eerste poging, ‘Zwart-Amerika: Veni, vidi, vici – Gebraden Kip!’ gingen Funshines oren wapperen en hij sloot zijn hard plastic ogen van teleurstelling. Van ‘*Semper Fi, Semper Funky*’ gingen zijn polyester nekharen over-eind staan en toen hij woest in de matras begon te klauwen, op zijn korte, dikke gele achterpoten steigerde en zijn berentanden en -klauwen ontblootte, probeerde ik me te herinneren wat er in het padvindershandoek stond over confrontaties met boze tekenfilmspeelgoed-beren die dronken zijn van intellectuele overmacht en uit de buffetkast gestolen wijn. ‘Als je een boze beer tegenkomt, blijf dan kalm. Spreek op vriendelijke toon, houd voet bij stuk, maak jezelf groot en schrijf in heldere, eenvoudige, verheffende Latijnse zinnen.’

Unum corpus, una mens, una cor, unum amor.

Eén lichaam, één geest, één hart, één liefde.

Niet slecht. Het had wel een lekker nummerbordstickertootje. Ik zag het zo in lopend schrift langs de rand van een eremedaille uit een rassenoorlog staan. Funshine had er niet echt iets op tegen, maar aan de manier waarop hij zijn neus optrok vlak voordat hij die nacht in slaap viel, zag ik wel dat die leus volgens hem een zeker groepsdenken suggereerde, en klaagden zwarte mensen er niet altijd over dat ze allemaal over één kam werden geschoren? Ik verpestte zijn dromen maar niet door te zeggen dat zwarte mensen echt allemaal hetzelfde denken. Ze willen het niet toegeven, maar elke zwarte denkt dat hij beter is dan alle andere zwarten. Ik heb nooit iets teruggehoord van de NAACP of de Urban League, dus het zwarte credo bestaat alleen maar in mijn hoofd, waar het ongeduldig wacht op een beweging, een natie, en waarschijnlijk, aangezien *branding* tegenwoordig alles is, een logo.

Misschien hebben we geen motto nodig. Hoe vaak heb ik nou iemand horen zeggen: ‘*Nigger*, je kent me, mijn motto is...’? Als ik slim was, zou ik mijn Latijn inzetten. Tien dollar per woord rekenen. Vijftien als ze niet uit mijn buurt komen of willen dat ik een gezegde

als ‘Veroordeel niet de speler, maar het spel’ vertaal. Als je lichaam werkelijk je tempel is, zou ik goed kunnen verdienen. Een winkeltje beginnen op de boulevard met een lange rij getatoeëerde klanten die zichzelf hebben getransformeerd tot buitenkerkelijke gebedshuizen: ankhs, *sankofa*’s en crucifixen die zich met Azteekse zonnegoden en eensterrige melkwegstelsels van davidsterren op buiken verdringen. Chinese karakters die zich uitstrekken langs geschoren kuit en ruggengraten. Sinologisch verantwoorde wensen voor dode geliefden waarvan ze denken dat ze ‘Rust in vrede, oma Beverley’ betekenen, al staat er in werkelijkheid ‘Geen bonnetje bij! Geen Bilateraal Handelsverdrag!’ Man, dat zou een goudmijn zijn. Zo high als de tabaksprijzen zouden ze op alle uren van de nacht komen aanzetten. Dan zou ik achter een dikke plexiglazen wand kunnen gaan zitten met een metalen schuifloket zoals bij de kassa op een benzinstation. Ik zou de lade uitschuiven zodat mijn klanten me discreet hun verzoekjes konden overhandigen zoals gevangenen briefjes uitwisselen. Hoe hardvochtiger de man, hoe sierlijker zijn handschrift. Hoe teerhartiger de vrouw, hoe strijdlustiger de zin. ‘Je kent me,’ zouden ze dan zeggen, ‘mijn motto is...’ en dan droppen ze hun poen en hun Shakespeare- en *Scarface*-citaten, Bijbelteksten, schoolpleinaforismen en kreten van bendeleden, geschreven in alle denkbare vloeistoffen, van bloed tot eyeliner. En of het nu op een verfromfaaid servetje is gekrabbeld of op een met barbecuesaus en aardappelsalade bekleet kartonnen bordje of op een voorzichtig afgescheurde bladzijde uit een geheim dagboek dat is bijgehouden sinds de opstand in de jeugdgevangenis die me de kop gaat kosten als ik er ook maar iets over zeg, *Ya estuvo* (wat dat ook mag betekenen), ik zou mijn taak serieus opvatten. Want dit is een slag volk dat het zinnetje ‘Al schiet je me dood’ niet figuurlijk bedoelt, en als iemand een koude metalen loop tegen het getatoeëerde yin-en-yangsymbool op je slaap heeft gedrukt en je kunt het navertellen, hoef je de I Tjing niet op te slaan om je bewust te zijn van het kosmische evenwicht in het heelal en de macht van het reetgewei. Want welk motto zou je anders kunnen hebben dan: ‘Wie kaatst kan de bal verwachten... *Quod circumvehitur, revehitur.*’